

ozloglašena

miloje radaković

Ženska u zagrljaju gospodina Devlina, vidi-
mo je na slici, desno, gospodica je Huberman.
Alisja Huberman. Američka je špijunka
na specijalnom zadatku u Rio de Žaneiru, u prole-
će 1946. godine. Alisjin otac, Džon Huberman,
sa kojim se ona nikako ideoški nije slagala,
baš je nekoliko dana ranije osuden na 20 godi-
na robije, od strane okruglog suda u Majami-
ju, zbog izdajničke, načističke, delatnosti protiv
Sjedinjenih Američkih Država, da bi ubrzo
nakon optužbe progutao kapsulu sa otrovom.
Na zabavi kod privlačne Alisje, koja, nesrećna
i rastrojena nakon sudskog procesa, u piću po-
kušava da zaboravi surovu stvarnost, pojavlju-
je se nepoznati, naočiti i tajanstveni T. R. Dev-
lin, inače agent američke špijunaže, koji uspe-
va, uprkos Alisjinom sarkastičnom, u mamur-
luku, odricanju svakog svog američkog patrio-
tizma, da pobudi njena skrivena osećanja i da
je privoli da učešćem u specijalnoj špijunskoj
misiji protiv načističke organizacije u Brazilu
ispriči očevu grešku. I, umesto da skrhana posle
sudjene ode na okrepljujuće putovanje bro-
dom, evo je sa Devlinom u hotelskoj sobi, ne-
posredno po doletanju aviona u Rio. Njihov
dugotrajni zagrljaj, čiji momenat vidimo, pro-

žet je poljupcima i nežnim dijalogom, uz oči-
ku da večer obave tu u hotelском apartma-
nu, u intimnoj atmosferi, uprkos tome što ona
ne voli da kuva niti da peri sudove. Spremiće
pijetinu, koja će se slatko jesti prstima, a on će
nabaviti vino. Nekoliko momenata kasnije,
Devlin će, i dalje u zagrljaju sa Alisjom, telefo-
nom uspostaviti vezu sa šefom špijunaže, Pre-
skotom, takođe prisutnim u Riju, kako bi pro-
verio ima li značajnih novosti. Otići će zatim iz
hotela da se vidi sa šefom, i da kupi vino, ne
rekavši Alisji da mu je Preskot upravo saopštio
plan, protiv koga će on malo kasnije žustro
protestovati kod istog Preskota i ostalih pre-
stavljenih, da se iskoristi Alisino bivše senti-
mentalno poznanstvo sa Aleksom Sebastijanom,
nekada saradnikom Alisjinog oca, a sada na
čelu nemačkog koncerna koji kuje planove
o obnovi načističke mašinerije. Protestovavaće
Devlin i doći čak u sukob sa pretpostavljeni-
ma, o čemu Alisja ništa neće znati, i kada oni,
drugom prilikom, ispolje izvesno nepoverenje
prema njoj, ženskoj takve vrste, misleći na
vrstu lakin žena, te će im Devlin uzvratiti da
takva ženska sada rizikuje život za bezbednost
Amerike, dok njihove žene, svakako dame, kod
kuće igraju bridž. Izaći će Devlin, dakle, sada
iz hotelske sobe neraspoložen, prigušujući svoj
bes, a Alisja će ga prethodno pitati da li on nju
još uvek voli. Devlin će joj odgovoriti da će joj
dati do znanja kada je više ne bude voleo. Plan
svojih pretpostavljenih saopštice joj tek nakon
što se vrati u hotel, zaboravivši kupljeni šam-
panjac kod šefa. Prepustiće Devlin tada Alisji
da sama odluci hoće li pristati da obnovi vezu
sa Sebastijanom, ne upućujući joj ni najmanju
sugestiju da ne pristane, iako će njoj upravo
takva sugestija biti, čini se, najpotrebniјa.

Devlina i Alisiju vidimo, zatim, pri susretu
na hipodromu, i dalje u Riju, gde se naslonjeni
na ogradu prave kao da pomno prate trku, za-
pravo izmenjujući špijunske informacije. Oni,
međutim, i porez opreznosti, glumeći slučajan
susret u gužvi, ne znaju da ih, ovakve dvogle-
dom posmatra i Aleks Sebastian, koji u loži sedi
zajedno sa svojom majkom. Sa distance, do-
duše, Aleks nije u mogućnosti da prati i dijalog

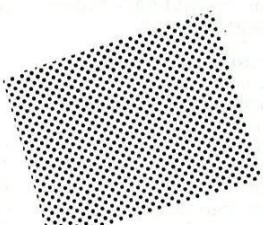

Devlina i Alisje, te slika koju u datom trenutku
vidi pobuduje samo njegovu ljubomoru. Neko-
liko je dana ranije, inače, shodno planu Devlin-
ovih šefova, Aleks bio sreo Alisju, na jahanju,
prepoznao je, iznenaden, setio se prošlosti i
svoje neuzvraćene zaljubljenosti, ali je sada sa
novom nadom zakazao Alisji saštanak, pozvao
je zatim svojoj kući, što je upravo išlo u prilog
Alisjinom zadatku, jer su se u toj kući sakuplja-
li lideri načističke organizacije, i upoznao je sa
majkom, čija će se strogost i nepoverljivost po-
kazati kao opasnost po Alisiju. Na konjičke
trke, pak, kojima prisustvujemo, su Aleks, nje-
gova majka i Alisija zapravo došli zajedno, ali
se Alisja smelo izdvojila u pogodnom trenutku,
da bi se srela sa Devlinom. U njihovom razgo-
voru, tu pored ograde, informisanje o situaciji
u kući Sebastijanovih prožeto je i kratkim izli-
vom ljubomore inače uzdržanog Devlina, uz
ciničnu primedbu da ona odlično napreduje sa
Aleksom, a ta primedba će, neposredno nakon
momenta u kome ih vidimo, podstićati pojавu
nekoliko suza u njenim očima i plačnu njenu
repliku da on i dalje nema poverenja u nju, a
da pri tome ništa nije bio učinio da je odvratil
od nepriyatnog zadatka. Alisjin odgovor će
Devlina još više razljutiti, i on će se nadalje po-
našati kao da je definitivno sa njom raskrstio,
sve dok se ona, kada već bude u braku sa Alek-
som Sebastijanom, ne nade u životnoj opas-
nosti, dok ne bude, naime, uz upotrebu otrova
od strane Aleksa i njegove majke, dovedena do
samog ruba smrti.

OZLOGLAŠENA — »Notorious«, Alfred Hitchcock, 1946.

dvostruki kolosek

živojin pavlović

Poslednjih godina sve sam rede za karierom, sve češće s perom. Nisu za to zaslужne samo unutrašnje okolnosti (glad za pisanjem; neostvareni literarni planovi; pojačani nemir duha), no i spoljašnji (ekonomска kriza društva; raspad srpske kinematografije; opšta degradacija ukusa). Pišući (sećajući se, razmišljajući), vraćam se, s godinama, na početke svoga pisanja, onaj nemušti teturav korak mladunca što bi htio potrčati, a sapliće se i na ravnom, opazivši, tek sad, da kratka rečenica, na kojoj je kao na kakvim čvrstim potpornjima, počivala svaka moja tada začinjana priča, gotovo da je podudarna s kategoričkim mojim zahvatima, iskazanim u prvim estetičkim razmatranjima o specifičnosti filmske umetnosti, koji su glasili: samo ekspre-
sivna montaža (općinjavajući pesnički nizovi kratkih kadrova) uzdiže film u sfere umetnosti! Tad sam bio ubeden da nema filma bez vejavice sićušnih filmskih segmenata, da se gledalac samo olujama trenutnih slika može dovesti u ekstatično stanje, istovremeno pišući, bez ikakve intelektualne predspreme, »Krivudavu reku« i roman »Lutke« kratkim, jezgrovitim rečenicama, ne želeteći da iz reči dobijem na papiru isti efekat kakav sam voleo videti i doživeti u filmovima S. M. Ejzenštejna, već se jednostavno trudeći da u pripovetkama sličnim sredstvima izazovem sličan zvuk kakav su svojim literarnim iskazima pribavljali Ejzenštejnovi, Pudovkinovi i Traubergovi vršnjaci Vsevolod Ivanov, Isak Babelj ili Boris Pilnjak u takozvanoj postoktobarskoj prozi, koja je u ring književnosti stupila istovremeno kad i »Strajk«, »Oklopniča Patjomkin«, »Oktobar«, »Staro i novo«, ili

»Pad Peterburga«, »Mati« i »Plavi ekspres« u arenu kinematografskih tadašnjih vrhunskih dometa. Moj zanos postoktobarskom prozom poklapao se sa općinjeničtu tzv. ruskim revolucionarnim filmom, ali je zanimljivo da sam primenu montažnog prosedea (nedovršeni moj prvi amaterski film »Ljuba Popović« i prvi celovečernjiigrani film »Povratak«) zamjenjivao ekspresijom dugog kadra (»Triptih o materiji i smrti« u sferi amaterskog filma; »Žive vode« iz omnibus filma »Kapi, vode, ratnici«; »Buđenje pacova«, »Kad budem mrtav i beo«, »Crveno klasje«, »Do videnja u sledećem ratu« u profesionalnom filmu), koja, u literaturi, prosijava iz dugačkih i složenih rečenica, kakve sam, koju godinu ranije, uveo, bez zazora, u eseje i kritike, a u prozu, oklevajući, tek u zrelo doba (delimično u »Zadah tela« i »Zid smrti«; slobodnije u »Belinu sutra«; sistematski u roman »Oni više ne postoje«).

Ovaj osrvt, meni nepotreban, jer mu sa stanovišta stvara-
lačkih interesa ne vidim svrhu (teško je poverovati da će »racio-
nalizovanjem« svog filmskog i literarnog iskustva izmeniti na-
čin rada i ono, čime se budem bavio, zahvaljujući »sagledanoj«
prošlosti oblikovati drukčije no što sam to činio i što činim) upo-
zorava jedino na činjenicu da uporedno bavljenje dvema umet-
ničkim disciplinama — literarnom i filmskom — ne dokazuje
medusobne uplike jedne discipline na drugu: predrasude da je
dominacija »dogadaja« nad »psihologijom« i »filozofijom« zaštitni
znak kinematografske umetnosti osporavaju i film i literatu-
ra — svojim raznorodnostima i raznolikostima. Pomenuti meto-
di (montažna ekspresija ili dugi kada; lapidarna ili složena re-
čenica) u stvari ne dokazuju nikakvu tezu o »razlikama« između
literarnog i kinematografskog iskaza. Jarka slika, ili plastičan,
ritmički efektno oblikovan prizor putem reči ni po čemu se ne
može smatrati manje »literarnim« od raščlanjivanja duševnih
stanja u književnih junaka, kao što kinematografska analiza
složenih psihičkih kovitlaca u filmskom junaku nije, ukoliko je
plodotvorna, manje vredna od sličnih rezultata ostvarenih reči-
ma na papiru.